

ประวัติสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง น่าจะมีประวัติที่สามารถสืบย้อนหลังได้ เนื่องจากตามทำเนียบผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณสุขจังหวัด นายแพทย์อนามัยจังหวัด นายแพทย์ใหญ่จังหวัด หรือ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ผู้ดำรงตำแหน่งคนแรกได้แก่ นายเอก (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งดำรงตำแหน่งก่อนปี พ.ศ.2460 แต่เมื่อปี พ.ศ.ใดนั้นไม่ปรากฏ เพราะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งคนที่สอง ได้แก่นายเที่ยง (ไม่ทราบนามสกุล) ดำรงตำแหน่งจนถึงปี พ.ศ.2460

ตามประวัติ "การสาธารณสุขแห่งประเทศไทย" ที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องและวิวัฒนาการมาเป็นกระทรวงสาธารณสุขในปัจจุบัน

25 ธันวาคม 2431 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ทรงตั้ง " กรมพยาบาล " และโปรดเกล้าฯ ให้ " พระเจ้าน้องยาเธอพระองค์เจ้าศรีเสาวภาค " เป็นอธิบดีบังคับการกรมพยาบาลขึ้นตรงต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอสิ้นพระชนม์เมื่อ 11 ตุลาคม 2432 อธิบดีคนต่อมา คือ " พระไตรโกศา " (พาส ภูมิรัตน์) และกรมพยาบาลได้โอนไปขึ้นตรงต่อกระทรวงธรรมการ มีหน้าที่พอสมควร คือ เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาราษฎร์ทั่วไป ทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุข

ต่อมากระทรวงมหาดไทยเห็นว่า กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ในการปกครองบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาราษฎร์ งานเกี่ยวกับการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ป้องกันโรคภัยต่าง ๆ นั้นมักจะเกิดในชุมชน เช่น อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษ เป็นต้น ย่อมไม่เหมาะสมจะขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการ จึงขอโอนงานจากกระทรวงธรรมการ ได้แก่ กองโสตศาลารัฐบาล กองท่าหนองผี กองแพทย์ และแพทย์ประจำเมืองมาอยู่ในบังคับบัญชาของกระทรวงมหาดไทย เมื่อ 30 มีนาคม 2451 ซึ่งในตอนแรกให้สังกัดอยู่ใน " กรมพลำภังค์ " มีหน้าที่ปกครองหัวเมืองชั้นนอก

ในปี พ.ศ.2455^{*(1)} กระทรวงมหาดไทยได้ขอพระบรมราชานุญาตตั้ง "กรมพยาบาล" โดยแยกงานที่มาจากกระทรวงธรรมการ มาขึ้นกรมพลำภังค์ ขึ้นตรงต่อกรมพยาบาลที่ตั้งใหม่ มีการบริหารงาน 6 แผนก คือ

1. แผนกบัญชาการ	2. แผนกการแพทย์
3. แผนกป้องกันโรคระบาด (โรคติดต่ออันตราย)	4. แผนก巴士เคราะห์ (พัฒนามาเป็นสถาน เสาวภาปัจจุบัน)
5. แผนกโสตศาลารัฐบาล	6. แผนกสุขาภิบาล

เจ้ากรมพยาบาลคนแรก คือ "พระยามรฤทธิธำรง (ฉี บุญนาค) มีกิจการหน้าที่

สำคัญดังนี้

1. จัดทำวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าขึ้นใช้เอง แทนที่จะต้องส่งคนถูกสุนัขบ้ากัดไปรักษา
ยังเมืองไซ่ง่อน ประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส ซึ่งทำได้เฉพาะคนที่มั่งมี
2. ขยายการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษแก่ประชาชนไปทั่วทุกจังหวัด เพาะพันธุ์หนองฝี
ทำได้เอง มีคุณภาพเท่าเทียมกับของต่างประเทศที่สั่งเข้ามา
3. จัดให้มีแพทย์ประจำทั่วถึงทุกจังหวัด และมีสารวัตรแพทย์ประจำตามมณฑล มีหน้าที่
ตรวจตรากิจการของแพทย์ประจำจังหวัด *(2)
4. ตราพระราชบัญญัติระงับโรคระบาดหัวเมือง พุทธศักราช 2456 ขึ้นบังคับใช้
5. จัดให้มีโอสถสภาตามหัวเมืองเป็นสำนักงานของแพทย์ประจำจังหวัด ซึ่งวิวัฒนาการ
เป็นสุขศาลา (Health Centre) และสถานอนามัยตามลำดับ
6. มีกฎหมายเกี่ยวกับการสาธารณสุขบัญญัติขึ้น คือ พระราชบัญญัติลักษณะการปกครอง
ท้องที่ พุทธศักราช 2457 ในหมวดที่ว่าด้วยการปกครองตำบล เรื่องแพทย์ประจำตำบล และหมวด
ที่ว่าด้วยลักษณะปกครองอำเภอ เรื่องป้องกันโรคภัย

พ.ศ.2459 กระทรวงมหาดไทยได้รับปรุงกิจการของกรมพยาบาลให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
มีโครงการปฏิบัติการใหม่ และยกฐานะแผนกต่าง ๆ ขึ้นเป็นกอง เปลี่ยนชื่อกรมพยาบาล เป็น
กรมประชาภิบาล

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีลายพระหัตถ์ลงวันที่ 25 ตุลาคม
2461 ถึงพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยให้หารือกับเสนาบดีกระทรวงนครบาล
และเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ให้จัดรวบรวมกรมสุขาภิบาล (Public Health)
ซึ่งเวลานั้นแยกย้ายกันอยู่หลายกระทรวง "สมควรจะรวบรวมทำเสียเป็นแผนกเดียวกันและควรให้
รวมในกระทรวงมหาดไทยจะเป็นการสะดวกดี"

ในที่สุด ก็ได้มีประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา ตั้งกรมสาธารณสุขและอธิบดีกรมสาธารณสุข
ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2461 "กรมหมื่นชัยนาทนเรนทร" เป็นอธิบดีกรมสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง น่าจะเกิดขึ้นในช่วงหลังจากปี พ.ศ.2455
(ตาม *(1) และ (2)) กล่าวคือ กระทรวงมหาดไทยได้ตั้งกรมพยาบาลขึ้นและจัดให้มีแพทย์
ประจำจังหวัด

การวิวัฒนาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระยอง แต่เดิมเป็นหน่วยงานเล็ก ๆ หน่วยงานหนึ่ง
ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการจังหวัด กระทรวงมหาดไทย มีอัตรากำลังเพียง 2-3 คนเท่านั้น รับผิดชอบ
งานการแพทย์และการสาธารณสุขทั่วทั้งจังหวัด เนื่องจากยังไม่มีสุขศาลา (Health Centre)